

**КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА
ПРИРОДНИЧИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

ЗБІРНИК ТЕЗ

ЗА МАТЕРІАЛАМИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ПРИРОДНИЧІ ДОСЛІДЖЕННЯ НА ПОДІЛЛІ»,
ПРИСВЯЧЕНОЇ 10-РІЧЧЮ ПРИРОДНИЧОГО ФАКУЛЬТЕТУ
КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА

23-25 вересня 2014 р.

Кам'янець-Подільський
2014

А.І. Бачинський

РІЗНОМАНІТТЯ ЕНТОМОФАУНИ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ
«ДНІСТРОВСЬКИЙ КАНЬЙОН»

Національний природний парк «Дністровський каньйон»
вул. Ольжича, 48, м. Заліщики, 48601, Україна
e-mail: Andrij03554@i.ua

Дністровський каньйон відноситься до Галарктичної області, Європейської підобласті Центрально-лісостепового зоогеографічного округу, Подільсько-Придністровської провінції. Територія Національного природного парку «Дністровський каньйон» включає різні типи екосистем. Це лісові екосистеми, відкриті екосистеми (круті схили річкових долин котрі формують скельно-кам'янисті та лучно-степові екосистеми), водні екосистеми (річкові, в тому числі напівштучні екосистеми – водосховища та водноболотні екосистеми, острови), печерні екосистеми.

Поєднання таких біоценозів обумовлює наявність різноманітної та своєрідної ентомобіоти цього регіону. Інвентаризація біорізноманіття ентомофауни є одним із пріоритетних завдань на цьому етапі функціонування згаданого НПП.

Територія НПП «Дністровський каньйон» має кластерну структуру. Часто адміністративні межі НПП «Дністровський каньйон» не співпадають з природними межами екосистем, що створює певні труднощі для інвентаризації біоти загалом. При складанні списків ентомобіоти враховувались не адміністративні межі Парку, а весь природний регіон, до якого входить Парк. Значний вплив на склад фауни комах Парку має той факт, що його територія часто межує з населеними пунктами.

Дослідження проводяться за загальноприйнятими методиками, які включають візуальні спостереження на маршрутах, збір комах повітряним сачком і методом косиня, ручний збір, закладання ґрунтових пасток, нічні збори комах на світло.

За період функціонування НПП «Дністровський каньйон» (з 2012 року) до списку комах було віднесено 273 види комах приналежних до 12 рядів. Ряд Meoptera – 1 родина, 1 вид; ряд Orthoptera / Прямокрилі – 3 родини, 3 види; ряд Hemiptera / Напівтвердокрилі або клопи – 5 родин, 9 видів; ряд Mantiptera / Богомоли – 1 родина, 1 вид; ряд Ephemeroptera / Одноденки – 1 родина, 1 вид; ряд Homoptera / Рівнокрилі – 1 родина, 1 вид; ряд Odonata / Бабки – 8 родин, 31 вид; ряд Coleoptera / Твердокрилі – 15 родин, 95 видів; ряд Trichoptera / Волохокрилі – 1 родина, 1 вид; ряд Lepidoptera / Лускокрилі – 13 родин, 75 видів; ряд Hymenoptera / Перетинчастокрилі – 9 родин, 45 видів; ряд Diptera / Двокрилі – 7 родин, 10 видів.

Список комах складений на основі власних спостережень автора та аналізу літературних даних. Враховані повідомлення, надані доктором біологічних наук, професором, провідним науковим співробітником Інституту зоології ім. І.І. Шмальгаузена НАН України О.Г.Радченком (мірмекофауна) та ентомологом, вчителем географії загальноосвітньої школи I-III ступенів с. Піща Шацького району Волинської області О.М.Кравченком (фауна жуків Malachiidae). З цього списку 35 видів – це види, включені на основі досліджень сторонніх науковців, 145 – види, включені на основі літературних даних, 93 – види, включені на основі власних спостережень.

Особливої уваги заслуговує раритетна ентомофауна досліджуваного регіону, котра представлена у різних природоохоронних списках: Червона книга України – 63, Бернська конвенція – 10, список CITES – 1, Європейський червоний список – 11 видів. Регулярно проводяться реєстрації та описи знахідок червонокнижних видів комах. На сьогодні нами достовірно зафіксовано 7 червонокнижних видів комах, місця знахідок та детальний опис яких вказуються у щорічному томі Літопису природи. Це *Calopteryx virgo*, *Lucania cervus cervus*, *Papilio machaon*, *Iphiclides podalirius*, *Hamearis lucina*, *Aromia moschata*, *Xylocopa*

valga. Крім того ведеться та постійно поповнюється фототека ентомофауни Парку, яка налічує кілька десятків фотографій.

Як видно із переліку вище, ентомофауна НПП «Дністровський каньйон» вивчена неоднорідно. Найбільш чисельними групами комах є представники ряду Coleoptera (95 видів) та Lepidoptera (75 видів). Порівняно повно у списку ентомофауни НПП «Дністровський каньйон» репрезентована одонатофауна – 31 вид (враховуючи, що одонатофауна України налічує близько сімидесяти видів). Решта груп комах вивчена слабо. Разом із цим, навіть у вказаних найкраще досліджених таксономічних групах поширення і стан популяції більшості видів залишаються нез'ясованими. Тому для ґрунтовного вивчення конкретних груп комах потрібно залучати сторонніх вузькоспеціалізованих фахівців ентомологів.

На сьогодні ентомофауна НПП «Дністровський каньйон» налічує 273 види. Зважаючи на відносно короткий період і територіальну обмеженість досліджень, а також враховуючи велику площу та біотопну гетерогенність умов НППДК, надалі можемо сподіватись на значне поповнення списку ентомофауни.

УДК 591.9:597.556.33(477.43)

А.А. Григорчук, І.Д. Григорчук

ВИЯВЛЕННЯ НОВИХ МІСЦЬ ПОШИРЕННЯ ІНВАЗІЙНИХ ВИДІВ РИБ НА ПОДІЛЛІ

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
вул. Огієнка, 61, м. Кам'янець-Подільський, 32300, Україна
e-mail: zver655@gmail.com

Дослідження видового складу риб водойм Поділля було проведено в період з 2013 по 2014 рр. Відлови здійснювали на річках Случ, Горинь та Серет-Правий, чим було охоплено Дніпровський та Дністровський басейни. Окрім збору матеріалу проводилися опитування місцевих жителів, рибалок та працівників рибних господарств. Відлови проводили сачком з вічком 3 мм та спінінгом. Зразки риб морилися в розчині формаліну та зберігаються у спиртовому розчині в колекції НПП «Подільські Товтри».

В результаті дослідження нами було виявлено наступні види:

- карась золотистий (*Carassius carassius* L., 1758): 5 особин в ставку на річці Случ, (с. Чорний Острів), 2 особини у водоймах бардополів цукрового заводу (стік р. Случ, с. Наркевичі);
- карась сріблястий (*Carassius gibelio* Bloch, 1782): 2 особини у водоймах бардополів цукрового заводу (стік р. Случ, с. Наркевичі), 9 особин – р. Горинь (с. Передмірка), 2 особини – р. Серет-Правий (с. Ратиці);
- ротань-головешка (*Perccottus glenii* Dybowski, 1877): 7 особин в ставку на річці Случ (с. Чорний Острів), 1 особина – р. Горинь (с. Передмірка), 1 особина – р. Серет-Правий (с. Ратиці);
- окунь звичайний (*Perca fluviatilis* L. 1758): 3 особини – р. Случ (с. Базалія), 4 особини – р. Горинь (с. Борсуки), 1 особина – р. Серет-Правий (с. Ратиці);
- гірчак звичайний (*Rhodeus amarus* Bloch, 1782): – 1 особина – р. Горинь (с. Передмірка), 2 особини – р. Серет-Правий (с. Ратиці);
- чебачок амурський (*Pseudorasbora parva* Temminck & Schlegel, 1846): – 5 особин – р. Горинь (с. Передмірка), 3 особини – р. Серет-Правий (с. Ратиці).

Отже, було відловлено 24 особини звичайних видів, 7 особин червонокнижних видів та 17 особин інвазійних агресивних видів. Невтішною була знахідка великої кількості ротань-головешки та чебачка амурського.

Perccottus glenii – найагресивніший інвазійний вид на території України. Це дельскохідна риба, яка була завезена до нас разом із мальками промислових риб, а також акваріумістами. Ротань-головешка піклується про потомство, тому він має стабільно-